

OTWARTY DIALOG

Sprawa Mukhtara Ablyazova

Dowody fabrykowania wniosku o ekstradycję opozycyjnego polityka

Mukhtar Ablyazov jest ścigany na polityczne zamówienie kazachstańskich władz. We współpracy z ukraińskimi i rosyjskimi organami ścigania Kazachstan próbuje doprowadzić do wydania przeciwnika reżimu.

Spis treści

1. Wstęp.....	str. 3
2. Główni uczestnicy sprawy.....	str. 4
3. Chronologia fabrykowania ukraińskiego wniosku ekstradycyjnego Ablyazova.....	str. 5
3.1. Ogłoszenie międzynarodowego listu gończego za Ablyazovem odbyło się z rażącymi uchybieniami procesowymi	str. 5
3.2. Winston & Strawn LLP z naruszeniem prawnych procedur została upoważniona do reprezentowania interesów Ukrainy we francuskim sądzie.....	str. 6
3.3. Śledczy Maksim Melnik odsunięty od prowadzenia sprawy karnej.....	str. 7
4. Fabrykowanie sprawy karnej przeciwko Ablyazowowi w Rosji.....	str. 8
4.1. Poważne uchybienia procesowe rosyjskich organów śledczych.....	str. 8
4.2. Ukraińscy prawnicy BTA Banku nielegalnie współpracują z rosyjskim śledczym.....	str. 8
5. Ekstradycja Ablyazova na Ukrainę lub do Rosji naruszy normy międzynarodowego prawa.....	str. 9
5.1. Ablyazov nie będzie miał zagwarantowanego sprawiedliwego procesu.....	str. 9
5.2. Groźba tortur i okrutnego traktowania.....	str. 9
5.3. Możliwość niezgodnego z prawem przekazania do Kazachstanu.....	str. 10
5.4. Groźba uprowadzenia przez kazachstańskie służby specjalne.....	str. 10
Wykaz źródeł.....	str. 10

1. WSTĘP

W mediach zostały opublikowane dokumenty ostatecznie potwierdzające, że kazachstański BTA Bank finansuje prawników z kancelarii Winston & Strawn LLP, którzy do niedawna reprezentowali Ukrainę w sprawie ekstradycji Ablyazova z Francji. Kwestia ta została uzgodniona z zastępcą prokuratora generalnego Kazachstanu Andreyem Kravchenko. Poza tym Prokuratura Generalna Kazachstanu miała związek z udzieleniem mandatu dla kancelarii Winston & Strawn LLP do reprezentowania Ukrainy na rozprawie w sprawie ekstradycji [1]. 25.09.2014 sąd w Lyonie wyraził wątpliwość co do legalności mandatu posiadanego przez Winston & Strawn LLP i zakazał firmie udziału w procesie ekstradycyjnym.

Zarówno w Rosji, jak i na Ukrainie, postępowanie karne przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi prowadzą, bądź prowadzili śledczy, zajmujący się na co dzień sprawami „politycznymi”. Ponieważ Kazachstan nie ma z Francją zawartej umowy o ekstradycję, więc usiłuje osiągnąć Ablyazova poprzez Ukrainę i Rosję. Za pośrednictwem firmy „Ilyashev i Partnerzy” kazachstańskie władze wpływają na pracę ukraińskich i rosyjskich organów śledczych. Ukraińscy i rosyjscy śledczy konsultują się ze stroną kazachską i utrudniają pracę adwokatów. Według informacji kazachskiego opozycyjnego polityka Muratbeka Ketebayeva, przedstawiciele prokuratury RK spotykają się z rosyjskimi i ukraińskimi kolegami, aby lobbować w sprawie karnej przeciwko Ablyazovowi.

Ściganie karne Mukhtara Ablyazova to wynik jego konfliktu z prezydentem Kazachstanu Nursultanem Nazarbajevem. 07.07.2011 rząd Wielkiej Brytanii udzielił dysydentowi azylu politycznego. Kraje europejskie przyznały ten status także wielu jego zwolennikom, kolegom i krewnym[2].

09.04.2014 francuski sąd uchylił decyzję w sprawie ekstradycji Ablyazova i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez sąd w Lyonie. Planowano, że sąd rozpatrzy wnioski Ukrainy i Rosji w ciągu jednego dnia – **25.09.2014**. Rozpatrzenie ukraińskiego wniosku zajęło jednak 12 godzin i trwało do późnego wieczora. Decyzja w sprawie ukraińskiego wniosku zostanie ogłoszona **24.10.2014**. Rosyjski wniosek zostanie rozpatrzony **17.10.2014**. Adwokaci Ablyazova zwrócili uwagę sądowi na fakty fałszowania zarzutów karnych przez ukraińskie organy śledcze i podkreślili niestabilną sytuację polityczną na Ukrainie oraz wciąż aktualny problem korupcji w organach ścigania. Z kolei prokurator Solange Legras zdołała tylko odczytać formalne gwarancje dyplomatyczne Ukrainy udzielone w sprawie ekstradycji Ablyazova. Na rozprawie byli obecni obrońcy praw człowieka z UE, Ukrainy, Rosji i Kazachstanu, wezwani przez obronę, lecz sąd zrezygnował z ich przesłuchania w charakterze ekspertów [3].

Międzynarodowe organizacje praw człowieka [4] niejednokrotnie informowały o politycznym charakterze sprawy i przestrzegały przed ekstradycją Ablyazova do Kazachstanu lub innego kraju, w którym może on paść ofiarą niesprawiedliwego procesu sądowego lub zostać przekazany do Kazachstanu. Parlament Europejski w swojej rezolucji z 13.03.2014 wezwał Kazachstan do „rezygnacji ze wszystkich żądań dotyczących wydania opozycyjnych polityków” [5]. Przeciwko ekstradycji Mukhtara Ablyazova opowiedzieli się przewodnicząca komisji ds. kontaktów zagranicznych Parlamentu Europejskiego Viola von Cramon; przewodniczący komisji spraw zagranicznych Europarlamentu Elmar Brok; przewodnicząca Podkomisji Parlamentu Europejskiego ds. praw człowieka Barbara Lochbihler; deputowani Europarlamentu Nicole Kiil-Nielsen, Niccolò Rinaldi, Graham Watson, Tunne Kelam, Ana Gomez, Heidi Hautala, Rebecca Harms [6].

W przygotowanym raporcie została przedstawiona analiza dokumentów opublikowanych na portalu „trust.ua”, które zyskały szeroki rozgłos wśród dziennikarzy i obrońców praw człowieka [7]. Dokumenty były publikowane w okresie od 23.02.2014 do 17.09.2014. Ujawnione w mediach rozmowy i korespondencja były prowadzone:

- między Maksimem Melnikiem a firmą „Ilyashev i Partnerzy”;
- między Solange Legras a przedstawicielami Ukrainy, Rosji i kazachstańskiego BTA Banku;
- między Romanem Marchenko a pracownikami Prokuratury Generalnej Kazachstanu, w tym z zastępcą Prokuratora Generalnego Kazachstanu Andreyem Kravchenko;
- między Romanem Marchenko a Nikolayem Budilo.

Wysoki Sąd Londynu odmówił Ukrainie wydania Igora Kononko, bliskiego współpracownika Ablyazova, powołując się na opublikowaną korespondencję w sprawie Ablyazova: *„Największe zainteresowanie wywołuje korespondencja mailowa, ponieważ dowodzi (...) poza wszelką wątpliwością, że zostały złamane zasady sporządzania wniosku o ekstradycję (...) materiały stanowiące podstawę wniosku zostały sfabrykowane przez firmę „Ilyashev i Partnerzy”.*

Ponadto w raporcie zostały wykorzystane informacje, uzyskane za pośrednictwem zapytań kierowanych oficjalną drogą do ukraińskich ministerstw i resortów, a mianowicie: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Prokuratury Generalnej, Służby Bezpieczeństwa, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

2. GŁÓWNI UCZESTNICY SPRAWY

- **Mukhtar Ablyazov** – kazachski polityk opozycyjny, oponent obecnego kazachstańskiego reżimu i osobisty wróg prezydenta Nursultana Nazarbajewa. Inicjator założonego w 2001 roku ruchu opozycyjnego „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”, po czym popadł w niełaskę prezydenta i został skazany na karę więzienia. Pod naciskiem międzynarodowej społeczności w 2003 roku Ablyazov wyszedł z więzienia na podstawie amnestii wydanej przez Nazarbajewa. Po pewnym czasie Ablyazov zajął stanowisko prezesa rady nadzorczej BTA Banku. Warunkiem jego zwolnienia z więzienia było zaprzestanie przez niego działalności opozycyjnej. Nadal jednak wspierał i finansował opozycję. W efekcie, w 2009 roku kazachstańskie władze wysunęły przeciwko niemu zarzuty popełnienia przestępstw finansowych, których miał się rzekomo dopuścić zajmując stanowisko prezesa BTA Banku. W ślad za Kazachstanem Rosja i Ukraina również wystąpiły za Ablyazovem międzynarodowy list gończy. Później Kazachstan zarzucił też dysydentowi „wszczynanie niepokojów społecznych” i „przygotowywanie aktu terrorystycznego”.
- **Kancelaria „Ilyashev i Partnerzy”** – ukraińska kancelaria, reprezentująca interesy kazachstańskiego BTA Banku w sprawie Mukhtara Ablyazova na Ukrainie. Z kolei **kazachstański BTA Bank** po znacjonalizowaniu w 2009 roku reprezentuje stanowisko kazachstańskich władz [8].
- **Roman Marchenko i Arseniy Gerasymiv** – współpracownicy firmy „Ilyashev i Partnerzy”, którzy otrzymywali informacje od strony kazachstańskiej i udzielali wskazówek ukraińskiemu śledczemu w sprawie Ablyazova.
- **Kancelaria Winston & Strawn LLP** – kancelaria, która reprezentowała interesy Ukrainy na rozprawie ekstradycyjnej Ablyazova. Ukraiński sąd uznał taką reprezentację za działanie niezgodne z prawem, jednak instancja apelacyjna przywróciła mandat firmie. W efekcie 25.09.2014 sędziowie w Lyonie zostali przedstawione dokumenty potwierdzające, że Winston & Strawn LLP w rzeczywistości występuje w obronie interesów kazachstańskiego reżimu. Po zapoznaniu się z dokumentami, sąd poddał w wątpliwość legalność mandatu Winston & Strawn LLP dotyczącego reprezentowania Ukrainy i zakazał firmie udziału w procesie sądowym. Razem z prawnikami Winston & Strawn LLP salę sądu opuścił także konsul Ukrainy w Lyonie.

- **Andrey Kravchenko** – zastępca Prokuratora Generalnego Kazachstanu, z którym firma „Ilyashev i Partnerzy” kontaktowała się w sprawie opłaty usług świadczonych przez prawników Winston & Strawn LLP ze środków kazachstańskiego BTA Banku.
- **Maksim Melnik** – śledczy, który prowadził sprawę karną przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi na Ukrainie. Kijowska prokuratura odsunęła go od sprawy za nadużycie uprawnień i wszczęła sprawę karną z tego powodu. W czasie EuroMajdanu zajmował się „politycznymi” sprawami karnymi.
- **Nikolay Budilo** – śledczy, który prowadził sprawę karną przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi w Rosji. Znajduje się na liście sankcji w „sprawie Magnickiego”.
- **Solange Legras** – francuska prokurator, która prowadzi sprawę ekstradycji Ablyazova i współpracowała z przedstawicielami Ukrainy, Rosji i kazachstańskiego BTA Banku.
- **Sergey Ripa** – adwokat Ablyazova na Ukrainie.
- **Mark Feygin** – adwokat Mukhtara Ablyazova w Rosji. Jeden z najbardziej wpływowych adwokatów w Rosji. Znany dzięki udziałowi w licznych głośnych sprawach o politycznym kontekście. Obecnie także reprezentuje przed sądem interesy wziętej do niewoli ukraińskiej pilotki Nadiyi Savchenko i oficera estońskich służb specjalnych Estona Kokhvera, bezpodstawnie prześladowanych w Rosji.

3. CHRONOLOGIA FABRYKOWANIA UKRAIŃSKIEGO WNIOSKU EKSTRADYCYJNEGO ABLYAZOVA

Dokumenty potwierdzające wpływ kancelarii „Ilyashev i Partnerzy” na śledczego Maksima Melnika uzyskały duży rozgłos [9]. Za pośrednictwem firmy „Ilyashev i Partnerzy” strona kazachska przekazywała ukraińskiemu śledczemu dane osobowe oskarżonych; przygotowywała dla śledczego protokoły przesłuchań, treść zarzutów i wnioski o ekstradycję; uzgadniała ze śledczym wnioski dotyczące ujawnienia tajemnicy bankowej; wydawała polecenia, za kim Interpol powinien ogłosić list gończy, jakie zadawać pytania podczas przesłuchań, jakim należy postąpić się kluczem prowadząc śledztwo.

3.1. Ogłoszenie międzynarodowego listu gończego za Ablyazovem odbyło się z rażącymi uchybieniami procesowymi.

- ▶ **28.12.2010** organy śledcze Ukrainy wydały za Ablyazovem międzynarodowy list gończy.
- ▶ Adwokat Sergey Ripa wskazuje, że Ablyazov nie otrzymał od ukraińskich śledczych zawiadomienia o podejrzeniu. Bez tego dokumentu, nie ma mowy o uznaniu go za podejrzanego z punktu widzenia prawa. Zawiadomienie o podejrzeniu zostało dołączone do akt sprawy, ale nie zostało wysłane pod żaden adres, pod którym był zameldowany lub przebywał Ablyazov (w Kazachstanie, Wielkiej Brytanii i Francji). W ten sposób Ablyazov nie wiedział o sprawie karnej wszczętej przeciwko niemu na Ukrainie, a więc brak jest dowodów na to, że unikał śledztwa.
- ▶ Stroną poszkodowaną nie jest Ukraina, lecz kazachstański BTA Bank, który reprezentuje stanowisko kazachstańskich władz. Według adwokata Ripy, materiały śledztwa wskazują, iż Ablyazov dopuścił się przestępstwa wobec kazachstańskiego BTA Banku, jednak nie został wskazany żaden poszkodowany przedstawiciel Ukrainy. Ukraińskie osoby prawne i fizyczne nie składały zawiadomień o poniesieniu strat. W ten sposób, Ukraina domaga się ekstradycji obcego obywatela, który nigdy nie mieszkał w tym kraju i żadnemu z jej rezydentów nie wyrządził szkody.

► Zdaniem adwokata Ripy, za podstawę zarzutów posłużyły zeznania świadków, którzy są pracownikami BTA Banku w Kazachstanie i na Ukrainie. Przy czym warto dodać, że niektóre z tych osób rozpoczęły pracę w banku już po nacjonalizacji, a więc nie mogły być świadkami działalności Ablyazova.

► **01.08.2013** śledczy Maksim Melnik przegotował i przekazał za pośrednictwem Prokuratury Generalnej wniosek o wydanie Mukhtara Ablyazova z Francji na Ukrainę.

3.2. Winston & Strawn LLP z naruszeniem prawnych procedur została upoważniona do reprezentowania interesów Ukrainy we francuskim sądzie.

► **18.11.2013** śledczy Maksim Melnik obchodząc ukraińskie prawo i nadużywając swoich uprawnień wydał dokument pod nazwą „zezwolenie na stawienie się w sądzie”, upoważniające prawników z firmy Winston & Strawn LLP Gilles Bigot i Guillaume-Denis Faure do reprezentowania ukraińskiej strony przed francuskim sądem w sprawie ekstradycji Mukhtara Ablyazova i „prowadzenia wszelkich działań ukierunkowanych na ekstradycję pana Ablyazova M.K. na Ukrainę” [10]. „Zezwolenie” śledczego Melnika zostało przekazane do Ministerstwa Sprawiedliwości Francji za pośrednictwem Ambasady Ukrainy we Francji.

► **15.05.2014** przedstawiciel firmy „Ilyashev i Partnerzy” Roman Marchenko pisał do zastępcy Prokuratora Generalnego Kazachstanu Andrey Kravchenko, że udzielenie francuskim prawnikom mandatu do reprezentowania interesów Ukrainy nie było proste, ponieważ nie przewiduje tego ukraińskie ustawodawstwo. Roman Marchenko pisze w tej sprawie: *„Przecież Pan doskonale rozumie, bo pomagał Pan w tym, ale nawet przy moich ówczesnych dobrych stosunkach ze wszystkimi, załatwiało się to ze „zgrzytem”.*

► Roman Marchenko w liście do Andrey Kravchenko prosił o pilne rozwiązanie kwestii związanych z finansowaniem działalności prawników z kancelarii Winston & Strawn LLP [11]. W liście Roman Marchenko informuje zastępcę kazachstańskiego Prokuratora Generalnego o poniesionych wydatkach: *„(...) nie zostało zapłaconych 6 ostatnich rachunków wystawionych przez moją firmę. Przy czym, tam w środku ulokowane są ogromne (dla nas) kwoty naszych wydatków dotyczących akurat starych płatności dla angielskich i francuskich prawników we wskazanym temacie (ekstradycji). Trzeba szybko załatwić i tę sprawę, bo Francuzi znowu zechcą przedpłaty, a ja po prostu, bez uregulowania starych rachunków przez Bank, nie będę miał na to środków”.* W tekście zatytułowanym „Budget proposal”, załączonym do maila, podano, że łącznie usługi firmy Winston & Strawn LLP kosztują około 320 tysięcy euro.

► Ważne, że udział firmy Winston & Strawn LLP w procesie ekstradycyjnym jest zgodny z francuskim prawem, jednak pozostaje w sprzeczności z ukraińskim, ponieważ:

- Współpraca z prywatną firmą powinna posiadać umocowanie w postaci dwustronnej umowy zawartej z Ministerstwem Sprawiedliwości Ukrainy, co nie miało miejsca [12];
- Opłata usług kancelarii prawnej reprezentującej interesy państwa ukraińskiego powinna zostać dokonana z budżetu państwowego Ukrainy.
- Śledczy nie miał prawa wydawać „zezwolenia” dla Winston & Strawn LLP [13]. To pozostaje w wyłącznej kompetencji Prokuratury Generalnej. **14.05.2014** Prokuratura Generalna oświadczyła, że nie udzielała żadnej firmie (w tym Winston & Strawn LLP) upoważnienia do reprezentowania Ukrainy w sprawie dotyczącej ekstradycji Mukhtara Ablyazova. Jednak już **23.05.2014** w swoim piśmie do Ambasady Ukrainy we Francji prokuratura twierdzi, że „nie wyraża sprzeciwu”, by MSW udzieliło firmie Winston & Strawn LLP zezwolenia na udział w rozprawie.

- ▶ **03.06.2014** Pieczerski Sąd Rejonowy w Kijowie uznał za niezgodną z prawem decyzję śledczego Melnika w sprawie udzielenia zezwolenia firmie Winston & Strawn LLP do reprezentowania interesów Ukrainy na procesach ekstradycyjnych Ablyazova. Sąd ustalił, że zarówno ukraińskie prawo, jak i międzynarodowe porozumienia, nie dają śledczemu uprawnień do przekazywania drugiemu państwu dokumentów w sprawie ekstradycji. Prokuratura i firma „Ilyashev i Partnerzy” zaskarżyli tę decyzję.
- ▶ **19.06.2014** Sąd Apelacyjny w Kijowie uwzględnił apelację i zezwolenie wydane przez śledczego Melnika uznał za zgodne z prawem [14]. Sąd Apelacyjny w swoim wyroku powoływał się na normy francuskiego ustawodawstwa, ignorując przy tym niezgodności z ustawami ukraińskimi. Zdaniem Sergeya Ripy, takiego dokumentu jak „zezwolenie na stawienie się w sądzie”, nie przewiduje żaden normatywny akt prawny Ukrainy.

3.3. Śledczy Maksim Melnik odsunięty od prowadzenia sprawy karnej.

- ▶ Obrona Mukhtara Ablyazova z materiałami sprawy karnej zdołała zapoznać się dopiero po zmianie politycznego kierownictwa na Ukrainie. obrońcy praw człowieka i deputowani w swoich oficjalnych wnioskach zwracali uwagę nowemu dowództwu struktur siłowych na przypadki licznych uchybień w sprawie Ablyazova.
- ▶ **17.07.2014** Główny Zarząd Śledczy MSW Ukrainy przyznał, że w trakcie postępowania przygotowawczego doszło do „uchybień i błędów, a postępowanie przygotowawcze i wsparcie operacyjne nie odpowiada wymogom kierownictwa MSW”. W sprawie popełnionych uchybień zostały podjęte działania dyscyplinarne.
- ▶ **30.07.2014** w odpowiedzi na wniosek adwokata Ripy, prokuratura w Kijowie wszczęła sprawę karną wobec faktu nadużycia przez śledczego Melnika swoich uprawnień (art. 366 kk Ukrainy).
- ▶ **14.08.2014** MSW potwierdziło, że Melnik został odsunięty od sprawy Ablyazova.
- ▶ Trzeba zaznaczyć, że w okresie sprawowania władzy przez Viktora Yanukovycha śledczy Maksim Melnik zajmował się „politycznymi” sprawami karnymi, w tym sprawami aktywistów Euromajdanu, opozycyjnego polityka Yuriya Lutsenko, niezależnych mediów („Radio Svoboda”, kanał internetowy „UkrStream.TV”, kanał telewizyjny „5 kanał”) [15].
- ▶ Nowym śledczym w sprawie Ablyazova na Ukrainie został Artem Plyushkin. Adwokat Ripa zaznacza, że nowy śledczy utrudniał mu dostęp do informacji o sprawie, mówiąc przy tym drwiąco: „Niech pan zapyta Melnika”. Adwokat ma podstawy, by przypuszczać, że w rzeczywistości sprawą nadal kieruje Maksim Melnik.
- ▶ Zgodnie z informacjami posiadanymi przez kazachskiego opozycyjnego polityka Muratbeka Ketebayeva, obecnie przedstawiciele kazachstańskich władz szczególnie aktywnie wywierają wpływ na urzędników Prokuratury Generalnej Ukrainy. Zdaniem Ketebayeva, głównym lobbystą na rzecz kontynuowania sprawy karnej przeciwko Ablyazovowi na Ukrainie jest zastępca Prokuratora Generalnego Viktor Shokin. 09.09.2014 delegacja Prokuratury Generalnej Kazachstanu przybyła do Kijowa z wizytą roboczą. Formalnym celem wizyty jest „zapoznanie się z doświadczeniem ukraińskich kolegów” [16], [17].

4. FABRYKOWANIE SPRAWY KARNEJ PRZECIWKO ABLYAZOVOWI W ROSJI

Sprawę przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi i jego kolegom w Rosji prowadzą śledczy i sędziowie, znajdujący się na liście międzynarodowych sankcji w sprawie „Magnickiego” (śledczy Nikolay Budilo, zastępca Prokuratora Generalnego Viktor Grin, sędziowie Sergey Podoprigov, Yelena Stashina, Aleksey Krivoruchko i Svetlana Ukhnaeva).

4.1. Poważne uchybienia procesowe ze strony rosyjskich organów śledczych.

- ▶ Według informacji uzyskanych od opozycyjnego polityka Muratbeka Ketebayeva, **24.04.2014** odbyła się narada z udziałem najwyższych funkcjonariuszy państwowych Kazachstanu i Rosji, której celem była skoordynowanie działań związanych z ekstradycją Mukhtara Ablyazova do Rosji.
- ▶ Rosyjskie i kazachstańskie władze wywierają naciski na oskarżonych i świadków występujących w sprawie karnej, proponując kolegom Ablyazova „współpracę z organami śledczymi” w zamian za wycofanie zarzutów karnych. Dla przykładu, taką propozycję otrzymała Tatyana Paraskevich. Jej krewni opowiedzieli też o licznych przypadkach kierowania gróźb pod adresem ich rodziny mieszkającej w Moskwie, których celem było zmuszenie Tatyany Paraskevich do podpisania zeznań, obciążających ją samą, jak i Mukhtara Ablyazova [18].
- ▶ Śledczy Nikolay Budilo przez długi okres czasu utrudniał adwokatowi Markowi Feyginowi przystąpienie do sprawy w charakterze obrońcy Ablyazova.
- ▶ Pracownik Prokuratury Generalnej Denis Gryunis, który jest przedstawicielem Rosji na procesie ekstradycyjnym, nieoficjalnie współpracował z francuską prokurator Solange Legras. Poza tym Solange Legras koordynowała swoje działania z Guillaume Faure, pracującym dla Winston & Strawn LLP. Zgodnie z francuskim ustawodawstwem przedstawiciele Rosji i Ukrainy nie mieli prawa wpływać na działania Solange Legras, co świadczy o możliwych nadużyciach ze strony francuskiej prokurator [19].

4.2. Ukraińscy prawnicy BTA Banku nielegalnie współpracują z rosyjskim śledczym.

- ▶ Niedawno opublikowane dokumenty mogą świadczyć o tym, że kancelaria „Ilyashev i Partnerzy” współpracowała z rosyjskimi śledczymi. W nazwie adresata korespondencji elektronicznej znajduje się nazwisko „Nikolay Gudilo”, istnieją podstawy, by przypuszczać, iż pod takim pseudonimem może występować Nikolay Budilo [20].
- ▶ Roman Marchenko regularnie kontaktował się z Nikolayem Budilo w sprawie rosyjskiego wniosku ekstradycyjnego kierowanego do Francji, między innymi w następujących kwestiach:
 - Firma „Ilyashev i Partnerzy” zajmowała się dostarczeniem tłumaczeń na język francuski oficjalnych dokumentów potrzebnych do złożenia rosyjskiego wniosku. Na przykład Roman Marchenko pisze: „N.N. to ostatnie pliki tłumaczenia. Sprawdziliśmy, teraz 100% jest przetłumaczone i wysłane do Was”.
 - Firma „Ilyashev i Partnerzy” dobierała dokumenty, priorytetowe dla tłumaczenia, aby można było złożyć wniosek o ekstradycję. Marchenko podawał rosyjskiemu śledczemu terminy składania dokumentów: „N.N., w załączniku są tłumaczenia (kolejna część). Zwracam uwagę, że zgodnie z francuskim ustawodawstwem minimalny niezbędny według Konwencji pakiet [dokumentów - przyp. tłum.] powinien być we Francji do 30.08.13!!!!”.
- ▶ Działania prawników z kancelarii „Ilyashev i Partnerzy” mogą być kwalifikowane jako utrudnianie pracy wymiarowi sprawiedliwości i wpływanie na funkcjonariusza organów ścigania

(art. 294 kk FR i art. 343 kk Ukrainy). Opublikowane dowody potwierdzają, że niektórzy adwokaci z kancelarii „Ilyashev i Partnerzy” złamali przyrzeczenie adwokackie, co stanowi podstawę do pozbawienia ich prawa wykonywania zawodu adwokata (zgodnie z cz. 2 art. 32 Ustawy Ukrainy „O adwokaturze i zawodzie adwokata”).

5. EKSTRADYCJA ABLYAZOVA NA UKRAINĘ LUB DO ROSJI NARUSZY NORMY MIĘDZYNARODOWEGO PRAWA

Dyplomatycznych gwarancji Ukrainy i Rosji w sprawie Ablyazova nie należy uważać za wiarygodne. Istnieje kilka powodów, dla których nie można uznać tych krajów za bezpieczne z punktu widzenia ekstradycji.

5.1. Ablyazov nie będzie miał zagwarantowanego sprawiedliwego procesu.

► Istnieje zagrożenie, że na Ukrainie i w Rosji kazachstańskie władze nadal będą wpływały na przebieg i wynik sprawy karnej, a Ablyazov zostanie przesłuchany w interesie Kazachstanu. Republika Czeska i Wielka Brytania odmówiły Ukrainie wydania kolegów Ablyazova Tatyany Paraskevich i Igora Kononko, z uwagi na polityczny charakter zarzutów, jakie zostały im przedstawione w ramach sprawy Mukhtara Ablyazova.

► Urzędnicy, którzy byli inicjatorami wszczęcia sprawy przeciwko Ablyazovowi na Ukrainie, obecnie sami występują w sprawach karnych [21]. Po wydarzeniach związanych z EuroMajdanem problem korupcji w ukraińskich organach wymiaru sprawiedliwości nie został rozwiązany, a uległ jedynie zaostrzeniu [22]. **16.09.2014** ukraiński parlament przyjął ustawę o lustracji. Przewodniczący Komitetu Lustracyjnego Yehor Sobolev oświadczył, że w ramach ścigania karnego Ablyazova jest gotów dążyć do zwolnienia urzędników, którzy brali udział w układach korupcyjnych: „To hańba, że nasz kraj bierze udział w takiej sprawie”.

► Należy także uwzględnić, iż w związku z rosyjską agresją wojskową, w sierpniu 2014 roku ukraiński parlament przyjął szereg ważnych zmian ustawodawczych w sferze regulacji działania wymiaru sprawiedliwości [23]. W istotny sposób została wzmocniona rola prokuratora, któremu przydzielono niektóre uprawnienia sędziego, między innymi, prawo do samodzielnego podejmowania decyzji w sprawie aresztowania osób. Uchwalone przepisy miały za zadanie uregulowanie działania organów wymiaru ścigania w rejonie prowadzenia operacji antyterrorystycznej. Jednakże rejon ten nie jest ściśle określony, a ustawy mają charakter stały, co powoduje zagrożenie, że mogą zostać zastosowane na terytorium całej Ukrainy.

► Odnosnie gwarancji dyplomatycznych ze strony Rosji w sprawie Ablyazova, to nie mają one żadnych podstaw. Rosyjskie władze już zaprezentowały swój stosunek do międzynarodowego prawa, kiedy dokonywały aneksji Krymu i zaangażowały swoje siły zbrojne w konflikcie na wchodzie Ukrainy.

5.2. Groźba tortur i okrutnego traktowania.

► W Rosji panuje krytyczna sytuacja, jeśli chodzi o stosowanie tortur w miejscach odosobnienia, w ostatnich latach stale rośnie liczba skarg. Na Ukrainie także nie rozwiązano problemu stosowania tortur, o czym niejednokrotnie informowały międzynarodowe organizacje obrony praw człowieka. W ciągu pierwszych 8 miesięcy 2013 roku do ukraińskiego MSW wpłynęło 987 skarg na stosowanie tortur przez funkcjonariuszy milicji [24].

5.3. Możliwość niezgodnego z prawem przekazania do Kazachstanu.

► Prokuratura Generalna Kazachstanu nie ukrywa swojego zamiaru dokonania ekstradycji Mukhtara Ablyazova do Kazachstanu, pomimo niepodpisania stosownej umowy w tej kwestii z Francją [25]. Ukraińska prokuratura w odpowiedzi na pismo polskich parlamentarzystów oświadczyła, że w przypadku otrzymania wniosku ze strony Kazachstanu w sprawie przekazania Ablyazova, Ukraina nie będzie mogła tego uczynić bez zgody strony francuskiej. Jednak w praktyce główną rolę mogą odegrać nie tyle uwarunkowania prawne, co polityczne, i Ablyazov może stać się kartą przetargową w stosunkach dwustronnych Ukrainy i Kazachstanu.

5.4. Groźba uprowadzenia przez kazachstańskie służby specjalne.

► Ablyazov może zostać potajemnie wywieziony do Kazachstanu. Służby specjalne tego kraju nie wystrzegają się nielegalnych działań na terenie sąsiednich państw. Wśród znanych w ostatnich latach przypadków „polowania” na obywatelskich aktywistów i opozycyjnych polityków znajduje się przypadek śledzenia wydawcy gazety „Golos Respubliki” Daniyara Moldasheva w Moskwie w marcu 2011 roku i próba porwania opozycjonisty Aynura Kurmanova w Moskwie 15.12.2012. Znana jest także historia obywatela Rosji Leonida Razvozhayeva, który 19.10.2012 został uprowadzony w Kijowie przez rosyjskie służby specjalne.

Szanując prawa człowieka i uchodźców, kraje UE powinny wziąć pod uwagę powyższe fakty, świadczące o jawnym politycznym charakterze sprawy Mukhtara Ablyazova, która toczy się w ramach kampanii prześladowania przeciwników kazachstańskiego reżimu. Niestety bezprawnym wpływom kazachstańskiej strony poddane zostały nie tylko ukraińskie i rosyjskie organy śledcze, ale i francuski prokurator. Chcąc uniknąć w przyszłości podobnych manipulacji ze strony kazachstańskich i rosyjskich służb specjalnych, należy przeprowadzić szczegółowe śledztwo w sprawie faktów dotyczących fałszowania wniosków ekstradycyjnych i fabrykowania zarzutów karnych przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi oraz jego sojusznikom.

Wszelkich zarzutów przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi o popełnienie przestępstw gospodarczych nie należy rozpatrywać w oderwaniu od jego politycznego prześladowania za działalność opozycyjną. Solidaryzujemy się z apelami międzynarodowych, ukraińskich i rosyjskich organizacji obrony praw człowieka, wzywających do niedopuszczenia do ekstradycji Mukhtara Ablyazova z Francji, ponieważ na Ukrainie i w Rosji życie i bezpieczeństwo opozycyjnego polityka są zagrożone z uwagi na: niesprawiedliwy proces sądowy, tortury i możliwość nielegalnego przekazania do Kazachstanu.

Wykaz źródeł:

1. trust.ua // Korupcja i Partnerzy. Część 6. - <http://hate.trust.ua/korruption/2014/09/17/151/Korupciya-i-partneri-Chast-6/>
2. Zhaksylyk Zharmibetov i Roman Solodchenko otrzymali status uchodźcy w Wielkiej Brytanii, Muratbek Ketebayev w Polsce, Alma Shalabayeva 6 letnia Alua Ablyazova we Włoszech; Tatyanie Paraskevich międzynarodowej ochrony udzieliła Republika Czeska.
3. Profil Mukhtara Ablyazova na Facebook // W Lyonie odbyły się rozprawy w sprawie ekstradycji Ablyazova na Ukrainę. - <https://www.facebook.com/notes/mukhtar-ablyazov/v-лионе-прошли-слушания-по-делу-об-экстрадиции-аблязова-в-украину/517470115054220>
4. Amnesty International, Human Rights Watch, Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka, Liga Praw Człowieka we Francji, Akcja Chrześcijan na rzecz Zniesienia Tortur, Ukraińska Grupa Helsińska ds. Praw Człowieka i Kazachstańskie Międzynarodowe Biuro Praw człowieka i Praworządności.

5. The European Parliament // European Parliament resolution of 13 March 2014 on EU priorities for the 25th session of the UN Human Rights Council. - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0252&language=GA>
6. Stanowiska eurodeputowanych zostały podane według stanu na dzień opublikowania pisma w obronie Mukhtara Ablyazova.
7. Materiały opublikowane na portalu trust.ua. - <http://www.trust.ua/news/92332-korrupciya-i-partnery-chast-2.html>; <http://www.trust.ua/news/93202-korrupciya-i-partnery-chast-3.html>; <http://www.trust.ua/news/95807-korrupciya-i-partnery-chast-4-novye-detali-v-dele-ablyazova.html>; <http://hate.trust.ua/korruption/2014/09/17/151/Korrupciya-i-partneri-Chast-6/>
8. Od chwili nacjonalizacji w 2009 roku do lipca 2014 roku 97,3% akcji banku należało do kazachstańskiego rządu, reprezentowanego przez Fundusz Dobrobytu Narodowego „Samruk Kazyna”.
9. Open Dialog Foundation // BTA Bank files false charges in cooperation with investigative authorities of Ukraine, Russia and France. - <http://en.odfoundation.eu/a/4317,bta-bank-files-false-charges-in-cooperation-with-investigative-authorities-of-ukraine-russia-and-france>
10. Równocześnie, 13.11.2013 Prokuratura Generalna Ukrainy udzieliła zezwolenia kancelarii „Ilyashev i Partnerzy” na „świadczanie usług reprezentacji” strony ukraińskiej w czasie procesu ekstradycyjnego bez wnoszenia opłat za te usługi z budżetu państwa. Chociaż według ukraińskiego ustawodawstwa finansowanie reprezentowania Ukrainy przed obcym sądem odbywa się tylko ze środków budżetowych, które są przydzielane przez Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1198-2003-%D0%BF>
11. Pismo z tematem „Ukraine” v. MA (Strictly Private s Confidential, Privileged Communication) – WS/Paryż – PILNE”. - <http://hate.trust.ua/korruption/2014/09/17/151/Korrupciya-i-partneri-Chast-6/>
12. Postanowienie Gabinetu Ministrów Ukrainy Nr 1198 z 05.08.2003. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1198-2003-%D0%BF>
13. Artykuł 575 Kodeksu postępowania karnego Ukrainy.
14. Sąd uzasadniał swoją decyzję tym, że zgodnie z art. 303 Kodeksu postępowania karnego Ukrainy, takie działania Melnika nie wchodzą do katalogu czynności śledczego, które podlegają zaskarżeniu w trakcie postępowania przygotowawczego.
15. Obozrevatel // Mistrz spraw karnych. - <http://obozrevatel.com/crime/19450-ugolovnyih-del-master.htm>
16. Prokuratura Generalna Ukrainy // Zastępca Prokuratura Generalnego Ukrainy Vitaliy Kasko spotkał się z delegacją Prokuratury Generalnej Republiki Kazachstanu. - http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=143894
17. Profil Muratbeka Ketebayeva na Facebooku. - <https://www.facebook.com/mur.ketebayev/posts/694127127330296>
18. Open Dialog Foundation // Report on misuse of the Interpol system. - <http://en.odfoundation.eu/a/1255,report-on-misuse-of-the-interpol-system>
19. Strona składająca wniosek (Ukraina i Rosja) może uczestniczyć w rozprawach, jednak nie jest stroną w procesie. - <http://en.odfoundation.eu/a/4317,bta-bank-files-false-charges-in-cooperation-with-investigative-authorities-of-ukraine-russia-and-france>
20. Roman Marchenko zwracał się do adresata posługując się inicjałami N.N. – Nikolay Nikolayevich – to imię i imię ojcowskie śledczego Budilo.
21. Były ukraiński prokurator generalny Viktor Pshonka, który był zaangażowany w sprawę Ablyazova, obecnie jest poszukiwany międzynarodowym listem gończym, oskarżany o masowe zabójstwa. Zastępca prokuratora generalnego Yuriy Udartsov, który podpisał wniosek o ekstradycję w imieniu Ukrainy, także został oskarżony o popełnienie przestępstwa nadużycia stanowiska służbowego i ukrywa się przed wymiarem sprawiedliwości. Maksim Melnik, jak informowano wcześniej, został odsunięty od śledztwa w związku z przekroczeniem uprawnień służbowych.
22. Na tle konfrontacji rosyjskiej wojennej agresji na Krymie i na wschodzie Ukrainy nowy rząd nie demonstruje politycznej woli przeprowadzenia zdecydowanych reform systemowych, niezwykle potrzebnych społeczeństwu.
23. Zmiany i uzupełnienia zostały wniesione do Kodeksu postępowania karnego, ustawy „O walce z terroryzmem”, ustawy „O prokuraturze, ustawy „O milicji”.
24. Amnesty International // Ukraine and the EU: Time to put people first. - <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR50/014/2013/en/68e2bd13-2c8b-4aac-9f07-af5ff28461c4/eur500142013en.htm>
25. Oficjalny przedstawiciel Prokuratury Generalnej Nurdaulet Suindikov 06.08.2014 oświadczył: „W związku z tym przez Prokuraturę Generalną Republiki Kazachstanu zostaną podjęte wszelkie przewidziane przez obowiązujące ustawodawstwo działania ukierunkowane na ekstradycję Ablyazova”. - <http://prokuror.gov.kz/rus/novosti/press-releasy/vystuplenie-ofitsialnogo-predstavatelya-generalnoy-prokuratury-nurdauleta>

Fundacja Otwarty Dialog powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy Lyudmyły Kozlovskiej, pełniącej obecnie funkcję Prezesa Zarządu Fundacji. Do celów statutowych Fundacji należą obrona praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postsowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem największych krajów WNP: Rosji, Kazachstanu i Ukrainy.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborów i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w krajach WNP. Na ich podstawie powstają raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami WNP w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji polityki wewnętrznej na obszarze postsowieckim. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

00-580 Warszawa

Aleja Szucha 11a/21

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

+48 22 307 11 22

Raport opublikowano 09.10.2014

Printed by: OPEN DIALOG FOUNDATION

Zdjęcie na okładce: trust.ua

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Igor Savchenko - igor.savchenko@odfoundation.eu

Lyudmyła Kozlovska - lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Fundacja Otwarty Dialog